godt, De er kommen paa Deres rette Hylde, har faaet en rig og selvstændig Virksomhed, men derfor kunde De jo godt have Øje for, at der er meget i Kvindens Stilling, der ikke er, som det burde være. Fordi jeg har mit gode Udkomme, saa ved jeg dog, at der er fattige og forsultne Mennesker til; selv om jeg kunde være glad ved de politiske Forhold her til Lands, kan jeg dog føle Sympati baade med Sønderjyder og Finner; vi kan jo ikke nøjes med at sige som Katten, der sad paa Flæsket: „nu sidder vi alle vel," og slaa os til Ro dermed. De ved jo ogsaa, hvor udmærket *jeg* er stillet, idet jeg har den bedste Mand, som tilmed er saa ridderlig, at han fuldt ud deler min Interesse for Kvindesagen. Min Mand og jeg ser begge, hvor blodig en Uret Kvinderne i det hele *har* lidt og lider. Men indrømmes skal det, at det lysner mere og mere for Kvinderne, men der er langt til Dag. — For mig staar det saaledes, at paa Jorden er der to Kaster: Mænd og Kvinder. Mændene har trukket det store Lod, de har fra Arilds Tid regeret Verden, de har skrevet Love og uddelt Livets Goder og sandelig ikke forglemt sig selv. Mændene har hersket og behersket Verden og kaldes derfor Verdens Herrer; men de har ikke tilstrækkeligt varetaget Kvindernes Interesser. Mand og Kvinde skulde supplere hinanden. Kvinden skulde være Mandens Medhjælp, men, for at kunne det, burde hun have haft en lige saa god Uddannelse som Manden. Men hvorledes er det hidtil gaaet? I en Familie, hvor der var 10 Sønner og 2 Døtre, var det en Selvfølge, at alle Sønner skulde studere, og de blev satte i Latinskolen, og det var en Skuffelse, naar en Søn brød ud og absolut vilde være f. Eks. Sømand. De 2 Døtre gik i privat Skole, som den var, og den var tit skrækkelig. Der var jo i gamle Dage ikke Tale om, at et Pigebarns specielle Evner skulde findes og udvikles, og naar hun var 14 Aar, blev hun konfirmeret, og Bøgerne sat paa Hylden. Saa levede hun for Husligheden, arbejdede flinkt, syede og strikkede paa Kraft til alle de mange Brødre, der jo skulde frem og ud i Verden. Hun fandt det saa selvfølgeligt og stillede slet ingen Fordringer. Men Tiden gik og med Aarene følte dybere og dybere Savnet af grundige Kundskaber. Den Gang var det jo en Umulighed for en Pige at komme i en Latinskole, og man vilde da ogsaa have troet, at Pigebarnet var gaaet fra Forstanden, om hun havde udtalt et saadant Ønske. Tiderne har jo, som jeg før bemærkede, bedret sig meget; nu begynder man da at lukke baade Real- og Latinskoler op for kvindelige Elever. Det var jo ogsaa en stor Uret af Staten kun at begunstige den mindste Part af sine Indbyggere og lade de andre fordummes. Hvor mange gode Evner er ikke gaaede til Grunde af Mangel paa Pleje til Skade for hele Samfundet! — Nu har altsaa Kvinden Lov til at studere: hun kan tage Artium og gaa videre og tage baade medicinsk og juridisk Embedseksamen, og det er jo prægtigt at faa alle de Kundskaber; dog der er et „Aber dabei", thi medens Mændene faar fuldt Udbytte af deres Studeringer, maa Kvinderne nøjes med Attest for deres Dygtighed.

Mændene kan nemlig opnaa gode Embeder i Statens Tjeneste, Kvinderne ikke. De kan privat praktisere som Læger, men de kan end ikke opnaa den Lykke at blive Fuldmægtig hos en Sagfører. Det er Uret! De ofrer deres Tid, deres Penge, deres Kræfter for at naa samme Maal som Mændene, og saa sættes de til Side af Mændene, fordi de er Kvinder.

En anden Gang mer.

Deres gamle Veninde
M. L.

Syerskernes Antal i København.

Forinden vi begynder en Række Artikler til særlig Belysning af den største Gruppe kvindelige Industriarbejdere: Syerskernes Livsvilkaar, hidsætter vi nogle Oplysninger fra Erhvervsstatistiken, der viser os, hvor mange Tusinde Mennesker, der direkte er interesserede i, hvorledes disse Arbejdsforhold kan forme sig; og vi tror, at kun den mest hjerteløse Egoisme vil kunne afvise dette Spørgsmaal som sig uvedkommende.

Af almen interessante Oplysninger meddeler Statistiken bl. a.: „I Handel og Omsætning er i Tiaaret 1885—1895 Antallet af Hovedpersoner vokset fra 10,763 til 11,674 eller med 8,2 pCt., medens Forsørgergruppen i det hele er steget med 18,8 pCt. Samtidig har Forholdet mellem de to Køn forskudt sig saaledes, at Kvinderne i 1885 udgør 20,3 og i 1895 26,0 pCt. af *Forsørgere.* Tiaaret karakteriseres for Hovedpersonerne i Handels- og Omsætningsgruppen ved en relativ temmelig stærk Tilbagegang i Antallet af selvstændige handlende, gaaende Haand i Haand med en Fremgang i det kvindelige Element.

Den industrielle Medhjælpergruppe er i Tiaaret tiltaget fra 32,159 til 35,234. Af Tilvæksten falder omtrent to Tredjedele paa Kvinderne. Dette betyder, at det svage Køn, baade absolut og relativt set, har gjort sig stærkere gældende paa det industrielle Arbejdsmarked. Et enkelt Erhverv Tobaks- og Cigarfabrikationen talte i 1885 — 461 — i 1895 — 822 kvindelige Medhjælpere. Forholdet har her udviklet sig saaledes, at hele den i Løbet af Tiaaret forøgede Arbejdsstyrke er rekruteret af Kvinderne, medens Tilgang og Afgang af mandlig Arbejdskraft omtrent har holdt hinanden i Ligevægt.

Det Erhverv, der beskæftiger det største Antal Personer, er Syerskernes, der efter Erhvervstællingen 1895 opføres med 2,049 Hovedpersoner og 9,490 Medhjælpere. Drages Syerskernes store Kontingent fra, bliver Antallet af kvindelige Hovedpersoner, der er beskæftigede ved Haandværk og Industri kun 1,344, af Medhjælpere 5,086. Medens Kvinderne med Syerskegruppen tæller op imod en Tredjedel af samtlige Forsørgere, udgør de uden den kun omtrent en Syvendedel."

Disse Tal kan formentlig give os en lille Forestilling om, hvor mange Menneskers Velfærd det her drejer sig om.

Tallene gælder for 1895 — hvor mange flere er de ikke senere forøget med. I 95 var det samlede Antal ca. 12,000, deraf var mange Forsørgere; det er sikkert ikke for højt regnet i 1899 at sætte det samlede Antal: Forsørgere og Børn, der lever af dette Erhverv, til ca. 15,000 Mennesker. Vi har endog hørt det anslaaet til ca. 20,000.

Til yderligere Sammenligning henleder vi blot Opmærksomheden paa, hvor forholdsvis faa Hundrede Mennesker, der lever i en almindelig Landsby. Paa en af de mest frugtbare — for ikke at sige den mest frugtbare Plet Jord i hele Landet: Øen Møen, der er 4 □ Mile stor, finder andre ca. 15,000 Mennesker deres Livsophold.

Det vil da formentlig ses, at det er et ganske anseligt Antal Medmennesker, der her i København paakalder Almenhedens Interesse og Støtte for at hidføre Arbejdsbetingelser, der kan give dem tilstrækkeligt til Livets Ophold. — Vi haaber, at det skal lykkes os at vække denne Interesse og vedligeholde den, indtil Spørgsmaalet kan finde sin Løsning, saa meget mere, som Kvinderne her — uden at spørge Lovgivningsmagt eller Øvrighed derom — men alene ved Solidaritet kan bidrage meget til at hidføre denne Løsning.

En kvindelig Postmester.

En Embedsfratrædelse af ikke sædvanlig Karakter finder Sted fra 1. November, idet hidtilværende Postmesterske og Telegrafbestyrerske i Valby, Frk. Marie Korup, paa Grund af Svagelighed trækker sig tilbage. — Navnet Korup har altid været knyttet til den postale Virksomhed heroppe, idet her for en Menneskealder siden blev oprettet et Brevsamlingssted under Bestyrelse af Frk. Korups Fader med Datteren som Assistent. Den Gang var Valby en lille Bondeby med rigtige Bønder og Bøndergaarde, og den stod for enhver Københavner med K som et Sted, hvor man kun kom ud Pinsemorgen for at se Solen danse. Men efterhaanden forandredes Byens Fysiognomi, den udvidedes betydeligt, Bønderne trængtes ud, Villaer og høje Huse opstod i Bøndergaardenes Sted, og nu er den nærmest at betragte som en Forstad til København. Postvæsenet holdt Skridt med Byens Udvikling; der oprettedes et selvstændigt Postmesterembede med Frk. Korup som Chef, og for 10 Aar siden modtog hun kgl. Udnævnelse som saadan, for Tiden den eneste Udnævnelse af den Art i Danmark. Frk. Korups *selvstændige* Styrelse af Postvæsenet herude omfatter et Tidsrum af 24 Aar, og at det er en stor og opslidende Virksomhed, vil forstaas, naar man ved, at Postdistriktet omspænder ca. 8000 Mennesker, der til Betjening har foruden Chefen to kvindelige Fuldmægtige og syv Postbude.

Det er værdt at notere, at i Postetaten er praktisk gennemført den retfærdige Fordring: „Det samme Arbejde giver den samme Løn" (for Femininum og Maskulinum), en Rekord, der som bekendt ej endnu er naaet i noget andet Embedsforhold. —

Da jeg første Gang kom ind paa Posthuset i Valby, overraskedes jeg ved at se Kvinder ved Ekspeditionen, samt at denne foregik med Høflighed og Stilfærdighed. Fra den Omstændighed ved Postforholdene i min lille Fødeby, at baade den afgaaede og den nyankomne Postmester havde eet Ben, samt den Skælden og Paakalden af Satan og alle hans Engle, naar Udførelsen af postale Pligter foregik, havde jeg halvt ubevidst bevaret den Forestilling, at sligt hørte til ved et Postembedes forsvarlige Forvaltning, intet Under da, at den grelle Modsætning virkede behageligt paa mig.

Om Valbyerne betragter det som en Ære at være Foregangsfolk paa det postale Omraade, derom forlyder intet; det skulde ikke undre mig, om de stiver sig af med den sædvanlige Forargelse over Kvindens Indtrængen i Mandens Rettigheder, eller den traditionelle Indbildning, at saadant Arbejde dog bedst udføres af en Mand. Det være nu, som det vil, med Anerkendelsen udefra, en Livsgerning ført med Alvor og Samvittighedsfuldhed har jo Glæde nok i sig selv. Men vi Kvinder, der kæmper for begge Køns sociale og menneskeretlige Ligestilling, vil bringe Frk. Korup en varm Tak for det Plus, hun ved sin lange og trofaste Virksomhed har tilført den gode Sag. *Emerita.*

I Begyndelsen af dette Aar er der bleven ansat en Dame, Frk. Baagøe, paa Københavns Avispostkontor, foreløbig kun som et Forsøg. Hendes Kontortid er fra Kl. 10 til Kl. 4 à 5 daglig. *Red.*

Andelsdrift.
(Kooperativ Produktion.)

(Foredrag, holdt ved den internationale Kvindekongres i London i Juli 1899 af *Henry Vivian.**) Med Forfatterens Tilladelse oversat af *Henni Forchhammer.)*

Kooperative Produktionsforeninger i egentlig Forstand (eller som de kaldes „Labour Coparnertship Workshops") er industrielle Foretagender, oprettede eller drevne af Producenterne selv med eller uden Hjælp fra andre, men med saa stor Del i Risiko, Ansvar og Udbytte, at det virkelig kan kaldes Andelsdrift. Det væsentlige ved denne Andelsdrift er 1) At Arbejderne som Arbejdere har Del i Udbyttet; dog kræves det ikke, at de skal have hele Udbyttet. 2) At Arbejderne som Aktiehavere skal have Del i Styrelsen; dog kræves det ikke, at de skal have hele Styrelsen. 3) At denne Ordning skal slaas fast ved bestemte Regler, saa at Arbejdernes Rettigheder ikke skal gives Tilfældigheder eller individuelt Forgodtbefindende i Vold. Det er en fast Regel i de fleste Produktionsforeninger at opspare Arbejdernes Andel i Overskudet som Aktier indtil et vist Beløb. Det er altsaa med Forretninger, ledede efter ovennævnte Principper, at dette Foredrag beskæftiger sig. Allerede Robert Owen (der levede i Begyndelsen af dette Aarhundrede) og hans Tilhængere saa Farerne ved den industrielle Omvæltning og prøvede som Modvægt at oprette kooperative Samfund, der skulde staa paa egne Ben. De økonomiske Forhold og Befolkningens hele Karakter var imidlertid ikke gunstig for disse Idealister, og disse Samfund opløstes igen. I 1848 var det saa, at de kristelige Socialister — Maurice, Kingsley o. fl. — hvis banebrydende Arbejde fik megen Betydning ogsaa for den senere kooperative Bevægelse, begyndte deres Propaganda. De søgte at oprette selvstyrende Værksteder, i hvilke selve Arbejderne skal eje eller laane al Kapital, skulde vælge Bestyrelse af deres egen Midte, og — med Fradrag af et Bidrag til et Hovedfond — dele alt Overskud mellem sig. Men de kristelige Socialister synes at have begaaet tre væsentlige Fejl. De skaffede al Kapitalen til Veje, saa at Arbejderne ikke havde noget, der stod paa Spil; de optog enhver Arbejder, der meldte sig, som Medlem, uden at gøre noget Forsøg paa at faa udsøgte Folk; og endelig gav de dem fuld Raadighed over Værkstederne — det vil sige over andre Folks Ejendom. Resultatet blev, at Forsøgene i Regelen mislykkedes. Lovene var ogsaa ugunstige for kooperativ Produktion paa den Tid; men Lovændringer i 1862 og senere gav Bevægelsen et Stød fremad, og fra denne Tid af blev der gjort adskillige Forsøg paa at gennemføre Andelsprincippet. Mange af dem mislykkedes; men nogle trivedes og efterfulgtes senere af en hel Mængde heldige Foretagender. Uden Tvivl har den Opdragelse, som Arbejderne har faaet i de sidste 30—40 Aar ved deres Forbindelser med Forbrugsforeninger (cooperative stores), Sygekasser, Fagforeninger, og deres Deltagelse i det offentlige Liv, gjort det lettere for en Bevægelse som denne at vokse sig stærk, end det var i den kristelige Socialismes første Tider. — I 1883, det Aar, da „The Labour Association", hvis Sekretær jeg har den Ære at være, blev dannet, talte den kooperative Union kun 15 egentlige Produktionsforeninger med en Kapital af godt 103,000 Lstrl.*) og et Udbytte af ca. 9,000 Lstrl., i 1897 omfattede den 169 Foreninger med en Kapital af ca. 1,181,000 Lstrl. og et Udbytte af 137,500 Lstrl. Heri er ikke medregnet de kapitalistiske Foretagender, som mere eller mindre har antaget vort Princip.

Produktionsforeningerne er spredte over England og Skotland og omfatter mange forskellige Industrigrene og Haandværk; der er saaledes Foreninger af Skomagere, Snedkere, Bygningshaandværkere, Urmagere, Bogbindere, Bogtrykkere o. a., og blandt Kvinder af Dameskrædderinder, Skjortesyersker og Maskinskrivere.

I Modsætning til tidligere er disse Foreninger ikke stiftede for Arbejdere af udenforstaaende, der vilde gøre dem en Velgerning: men af Arbejderne selv med eller uden Hjælp af andre; i et Par Tilfælde af Arbejdsgivere eller af kooperative Forbrugsforeninger.

De enkelte Foreningers Forfatninger er højst forskellige. I nogle Tilfælde bestaar Medlemmerne (d. v. s. Aktieejerne) næsten udelukkende af selve Arbejderne; i andre Tilfælde udgør disse kun en lille Del af Medlemmerne. Det samme gælder Andel i Styrelsen. Medens Bestyrelsen i nogle Tilfælde udelukkende bestaar af

---

*) Mr. Vivian er Sekretær for: „The Labour Association for Promoting Cooperative Production, based on the Copartnership of the Workers". Dette Selskab, i hvis Komité der sidder baade Mænd og Kvinder af de forskelligste Samfundslag, virker væsentlig ved gennem Foredrag og billige Smaaskrifter at udbrede Kendskab til kooperativ Produktion. Selskabets Smaaskrifter og Maanedsblad: „Labour Copartnership" (Pris 1 Penny pr. Nr.) faas paa dets Kontor, 15 Southampton Row. Helborn, London, W. C.

Af Foredraget er udeladt en Del Detailler, der formentlig ikke havde Interesse for danske Læsere, medens paa den anden Side Slutningen er tilføjet efter en anden Artikel af samme Forfatter.

H. F.

*) Et Lstrl. = 18 Kr.